

Адміністративно-правовий статус громадян України як різновид правового статусу

*Сердюк В. І., студентка гр. Ю – 13 юридичного факультету СумДУ
Науковий керівник - Шапіро В. С., асистент кафедри АГП ФЕБ СумДУ*

Зв'язок людини і права найбільш повно характеризується через поняття правового статусу. Це пояснюється тим, що саме правовий статус розкриває зміст прав та обов'язків громадян України, а держава в свою чергу безпосередньо визначає зміст цих прав та обов'язків і встановлює межі їх здійснення. Різновидом правового статусу громадян є адміністративно-правовий статус, який дає можливість визначити роль та місце громадян в державно-управлінських та інших суспільних відносинах, які регулюються нормами адміністративного права.

Зазначимо, що статус – правовий стан юридичних і фізичних осіб, суб'єктів підприємницької діяльності, що характеризується і визначається її організаційно-правовою формою, статутом, свідоцтвом про реєстрацію, правами та обов'язками, відповідальністю і повноваженнями, що впливають із законодавчих і нормативних актів [4, с. 148].

В свою чергу, правовий статус особистості – це насамперед система її прав та обов'язків, закріплених в Конституції та інших правових актах – документах, що мають нормативний зміст. Пояснюється це тим, що «права та обов'язки – основний вихідний елемент права», відповідно «правовий статус людини і громадянина може бути охарактеризований як система прав та обов'язків, законодавчо закріплювана державою в конституціях та інших нормативно-правових актах» [5, с. 20].

Правовий статус є самостійною категорією та характеризується такими ознаками:

1. Правовий статус має універсальний характер, оскільки поширюється на всіх суб'єктів.
2. Відображає особливості особи та держави як учасників суспільних відносин та ступінь і характер їх взаємодії.
3. Права та свободи, що складають основу статусу, не можуть реалізуватись без інших його компонентів – обов'язків та відповідальності.
4. Ця категорія забезпечує системність прав, свобод та обов'язків.
5. Елементи структури правового статусу є взаємозалежними та взаємодіючими.
6. Правовий статус характеризується відносною стабільністю [2, с. 96].

Зміст адміністративно-правового статусу громадян України складає комплекс їхніх прав і обов'язків, що закріплені нормами адміністративного права, а також гарантії захисту цих прав і обов'язків. Адміністративно-правовий статус громадян є частиною їхнього загального правового статусу, що закріплено Конституцією України, міжнародними договорами й нормативно-правовими актами України.

Адміністративно-правовий статус громадянина України визначається обсягом і характером його адміністративної правосуб'єктності, яку становлять адміністративна правоздатність і адміністративна дієздатність.

Правоздатність – це певною мірою властивість конкретного громадянина, що виникає з моменту народження. Правоздатність пов'язана з психофізичним станом людини (вік, зрілість, психіка). Адміністративна правоздатність виявляється у правах на ім'я, прізвище, свободу пересування тощо. Початком виникнення адміністративної правоздатності є народження людини, припинення – її смерть. Правоздатність є умовою правоволодіння, оскільки вона покладена в основу суб'єктивних прав і свобод громадян.

Адміністративна дієздатність особи виникає пізніше, ніж правоздатність. Вік громадянина, з якого настає адміністративна дієздатність, адміністративним правом не встановлений, але є непряма вказівка на нього. Зміст і обсяг адміністративної дієздатності залежать не тільки від віку громадян, а й стану їхнього здоров'я. У випадках, коли від стану здоров'я громадян залежить виконання ними адміністративно-правових обов'язків або реалізація конституційних прав і свобод, конкретизованих нормами адміністративного права, його стан підлягає обов'язковому засвідченню в медичних установах. Висновки спеціалістів обумовлюють виконання громадянами відповідних обов'язків чи реалізацію їхніх прав і свобод. Отже, адміністративна дієздатність – це визнана законом спроможність громадян своїми діями набувати та здійснювати права й виконувати обов'язки адміністративно-правового характеру [3, с. 101-102].

Разом із адміністративною правоздатністю та адміністративною правосуб'єктністю доцільно виокремити адміністративну деліктоздатність, яка іноді розуміється як складова адміністративної дієздатності [1, с. 75]. Адміністративна деліктоздатність залежить від багатьох факторів, зокрема віку, стану здоров'я тощо. Адміністративна деліктоздатність являє собою здатність особи нести адміністративну відповідальність за вчинення адміністративного правопорушення. За чинним адміністративним законодавством адміністративна деліктоздатність виникає з 16 років.

Адміністративно-правовий статус є різновидом правового статусу, можна сказати, що адміністративно-правовий є частиною правового статусу, який є ширшим за значенням. Конституційні засади, на яких базується правовий статус впливають на встановлення принципів правового статусу у всіх галузях права, в тому числі й адміністративного. Крім цього, на зміст адміністративно-правового статусу також впливають норми інших галузей права та норми міжнародного права. Але, базисом адміністративно-правового статусу громадян України все ж таки залишається конституційні принципи і норми, які складають зміст правового статусу

Зважаючи на викладене вважаємо за необхідне зробити висновок, що адміністративно-правовий статус громадян України характеризується наступними ознаками:

- Не є самостійною категорією, а є складовою загального правового статусу громадян України
- Поширюється на певне коло суб'єктів,
- Відображає особливості держави та громадян як учасників адміністративно-правових відносин
- Складові адміністративно-правового статусу (адміністративна правосуб'єктність та адміністративна деліктоздатність) залежать одне від одного та перебувають і постійному взаємозв'язку
- Характеризується меншою стабільністю у порівнянні із правовим статусом.

Громадяни є пріоритетними суб'єктами адміністративного права, тому що забезпечення їх прав і свобод є основним завданням в сфері публічного інтересу. Оскільки адміністративно-правовий статус громадян України є похідним від їх правового статусу, то і права та обов'язки громадян в сфері адміністративного права є вторинними від конституційних та конкретизуються в багатьох законах та інших підзаконних нормативно-правових актах України.

Література:

1. Битяк Ю. П., Богуцький В. В., Гаращук В. М., Дяченко О. В., Зуй В. В. Адміністративне право України / Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гаращук, О. В. Дяченко, В. В. Зуй – Х: Право, 2004 – 310 с.
2. Панчишин А. В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус» / А. В. Панчишин // Часопис Київського університету права – 2010 – №2. – 95-97 С.
3. Пługатар Т. Деякі аспекти адміністративно-правового статусу прав та свобод громадян / Т. Пługатар // Вісник академії управління академії МВС – 2010 – №2 (14). – 100-108 С.
4. Шляхтун П. П. Конституційне право України: Підручник / П. П. Шляхтун. – К.: «Освіта України», КНТ, 2008. – 592 с.
5. Шульга А. М. Правовий статус особистості, його види / А. М. Шульга // Право і безпека – 2012 – №2 (44). – 19-22 С.

Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства: матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів та студ. юридичного фак-ту, м. Суми, 25 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, М.І. Логвиненко, В.М. Семенов, А.В. Баранова. — Суми: СумДУ, 2013. — С. 195-196.